

In the name of Allah, the compassionate, the merciful
به نام خداوند بخشنده مهربان

سرشناسه: فرضی، محمدباقر، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور: نقد شبهات مستشرقان درباره فصاحت و بلاغت قرآن / مولف محمدباقر فرضی
مشخصات نشر: قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۰۰
مرجع تولید: مجتمع آموزش عالی فقه
مشخصات ظاهری: ۲۸۸ص؛ ۱۴/۵/۲۱×۵ س م
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۹۲۳-۷
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه
یادداشت: چاپ دوم، ۱۴۰۱
موضوع: قرآن - مسائل لغوی؛ Qur - Language, Style
موضوع: خاورشناسان - دیدگاه درباره قرآن؛ Middle East specialists - Views on the Qur
شناسه افزوده: جامعه المصطفی العالمیه، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده: Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده‌بندی کنگره: BP ۸۲/۲
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۳
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۰۶۹۵۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

BP1407

نقد شبهات مستشرقان درباره فصاحت و بلاغت قرآن

مؤلف: محمدباقر فرضی

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ شمارهگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ ۲۵ ۹۸+

تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۲۵ ۹۸+

◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ ۲۵ ۹۸+

pub_almustafa

pub-almustafa.ir

miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت ● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری ● ناظر چاپ: ایوب جمالی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

نقد شبهات مستشرقان درباره فصاحت و بلاغت قرآن

محمد باقر فرضی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، درگرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به‌عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیرایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

مقدمه مؤلف ۱۳

بخش اول: کلیات و مفاهیم

۱. طرح پژوهش ۱۹

تعریف و بیان مسئله ۱۹

اصلی ۲۰

فرعی ۲۰

ضرورت انجام پژوهش ۲۰

هدف پژوهش ۲۱

الف) اهداف علمی ۲۱

ب) اهداف کاربردی ۲۱

ج) اهداف غایی ۲۱

پیشینه پژوهش ۲۱

جنبه جدید بودن و نوآوری و نظریه پردازی پژوهش ۲۷

روش پژوهش و گردآوری اطلاعات ۲۹

۲. مفاهیم و کلیات پژوهش ۳۱

۱. شناسه اشتقاق ۳۱

الف) مفهوم شناسی اشتقاق ۳۱

- یک - مفهوم لغوی ۳۱
- دو - مفهوم اصطلاحی ۳۳
- ب) تاریخچه استشراق ۳۵
- ج) اهداف و انگیزه‌های مستشرقان ۳۶
- یک - انگیزه‌های تبشیری ۳۷
- دو - انگیزه‌های استعماری ۳۸
- سه - انگیزه‌های علمی ۳۹
۲. مفهوم‌شناسی واژه فصاحت ۴۰
- الف) مفهوم لغوی ۴۰
- ب) مفهوم اصطلاحی ۴۱
۳. فصاحت کلمه و شاخصه‌های آن ۴۲
- الف) تنافر حروف ۴۲
- ب) غرایب ۴۳
- ج) مخالفت با قواعد صرفی ۴۵
۴. فصاحت کلام و شاخصه‌های آن ۴۵
- الف) ضعف تألیف ۴۵
- ب) تنافر در ترکیب کلام ۴۶
- ج) تعقید ۴۷
- انواع تعقید ۴۷
- د) کثرت تکرار ۴۹
- ه) تتابع اضافات ۴۹
۵. فصاحت متکلم ۵۰
۶. مفهوم‌شناسی بلاغت ۵۰
- الف) مفهوم لغوی ۵۰
- ب) مفهوم اصطلاحی ۵۱
- یک - بلاغت در کلام ۵۱
- دو - بلاغت در متکلم ۵۱

۷. شاخصه‌های بلاغت ۵۲
۸. بلندای فصاحت و بلاغت در قرآن ۵۴
- محور اول: مصدریت و منبعیت قرآن برای دانش فصاحت و بلاغت ۵۴
- محور دوم: صیانت از فصاحت و سلامت قرآن؛ هدف اساسی وضع قواعد ادبی و بلاغی ۵۷
- محور سوم: سخنوران عرب و سکوت و ستایش آنان در برابر فصاحت و بلاغت قرآن ۵۸
- دو گواه عینی بر اعجاز فصاحت و بلاغت قرآن ۶۳

بخش دوم: نقد شبهات مستشرقان درباره فصاحت قرآن

- درآمد ۶۹
۱. شبهه اشکالات صرفی و نحوی در قرآن ۷۱
- وجود اشکالات صرفی و نحوی در قرآن ۷۱
- الف) نشر نوین شبهات کهن ۷۳
- نقد شبهات ۷۴
- یک - مرفوع ذکر شدن اسم «هذان» به جای منصوب آمدن ۷۴
- دو - مرفوع آمدن «الصابئون» در جایگاه منصوب ۷۵
- سه - منصوب آمدن «المقیمین» در جایگاه مرفوع ۷۸
- ب) شبهات ابداعی مستشرقان ۸۰
- یک - منصوب آمدن فاعل ۸۰
- دو - مؤنث آوردن عدد «اثنی عشر» و جمع آوردن معدود آن ۸۳
- سه - استفاده از ضمیر عائذ جمع برای مفرد ۸۵
- چهار - منصوب آمدن مضاف الیه ۸۸
- پنج - آوردن اسم جمع در جای مثنی ۸۹
- شش - آوردن جمع کثرت در جایگاه جمع قلت ۹۱
- هفت - قرار دادن فعل مضارع به جای ماضی ۹۳

۲. وقوع واژگان بیگانه در قرآن _____ ۹۷
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۹۷
۳. وجود تکرار غیر مفید در قرآن _____ ۱۰۷
- اقسام تکرار _____ ۱۰۸
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۱۱۰
- شبهه نخست: تکرار بدون فایده در واژگان _____ ۱۱۱
- الف) تکرار متعدد واژه «اذ» و «باذنی» در آیه شریفه ۱۱۰ مائده _____ ۱۱۱
- ب) تکرار لفظ «اذ» در آیه شریفه ۴۰ سوره توبه _____ ۱۱۴
- ج) تکرار در آیه شریفه ۹۳ مائده _____ ۱۱۶
- د) تکرار واژه «هم» در آیه شریفه ۷ سوره نور _____ ۱۲۴
- و) تکرار واژه «اسمائهم» در آیه شریفه ۳۳ سوره بقره _____ ۱۲۶
- شبهه دوم: تکرار جملی _____ ۱۲۸
- بررسی و تحلیل شبهه _____ ۱۲۹
- نظریه اول: راز تکرار، تأکید و تحریک مخاطبان _____ ۱۲۹
- نظریه دوم: تعدد تکرار ناشی از تعدد متعلق _____ ۱۳۱
- شبهه سوم: تکرار معنوی _____ ۱۳۴
- تحلیل و بررسی شبهه _____ ۱۳۴
- دلیل اول: روشن تر شدن و تکمیل شدن ابعاد قصه _____ ۱۳۴
- دلیل دوم: ابراز یک کلام در اسلوب های مختلف، نمود فصاحت قرآن _____ ۱۳۶
- دلیل سوم: تکرار قصه، عامل تثبیت قلب پیامبر _____ ۱۳۹
- جمع بندی و نتیجه گیری _____ ۱۴۱

بخش سوم: نقد شبهات مستشرقان درباره بلاغت قرآن

- درآمد _____ ۱۴۵
۱. ناپیوستگی و پراکندگی قرآن _____ ۱۴۷
- مفهوم شناسی تناسب _____ ۱۴۷
- تناسب در علم بدیع _____ ۱۴۸

- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۱۴۹
- دلیل اول: آگاهی نداشتن از نظام ارتباطات در قرآن _____ ۱۵۴
- دلیل دوم: عدم تفکیک نظام گفتاری از نوشتاری _____ ۱۵۶
- دلیل سوم: متناسب بودن اسلوب فعلی با نظام هدایتی قرآن _____ ۱۵۸
- دلیل چهارم: توجه نکردن به مناسبات واقع شده در قرآن _____ ۱۵۹
۲. گویا نبودن کلام الهی _____ ۱۶۹
- شبهه نخست: غیر قابل فهم بودن حروف مقطعه _____ ۱۶۹
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۱۷۰
- تحلیل و بررسی _____ ۱۷۲
- الف) شبهه اقتباس _____ ۱۷۲
- ب) شبهه دلالت حروف مقطعه بر انقطاع کلام و آغاز کلام جدید _____ ۱۷۳
- ج) شبهه معنادار نبودن حروف مقطعه _____ ۱۷۴
- قول اول: حروف مقطعه، خارج از متن قرآن؛ نام صاحبان مصاحف
شخصی _____ ۱۸۸
- قول دوم: نشانه‌های اختصاری عناوین متروک سوره‌ها _____ ۱۹۱
- قول سوم: حروف مقطعه؛ یادآورنده مضامین سوره‌ها _____ ۱۹۲
- شبهه دوم: نارسایی معنایی در تمثیل به پشه _____ ۱۹۴
- تقریر شبهه پاسخ آن _____ ۱۹۵
- الف) شبهه موهم بودن دلالت کلام بر تمثیل خداوند به بعوضه از باب مثال _____ ۱۹۶
- ب) افتادگی در آیه و نارسایی آن _____ ۱۹۶
- شبهه سوم: نارسایی معنایی در قصه گاو بنی اسرائیل _____ ۲۰۰
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۲۰۰
- نکته اول: تفکیک بیانات داستانی قرآن از قصه‌های ادبی بشری _____ ۲۰۱
- نکته دوم: فهم همگانی قرآن و نقش ویژه راسخان علم در آن _____ ۲۰۶
- شبهه چهارم: نارسایی و فساد معنایی در تشبیه «بیع» به «ریا» _____ ۲۰۹
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۲۰۹

۳. وجود جملات ناتمام قرآن _____ ۲۱۳
- مفهوم‌شناسی ایجاز _____ ۲۱۳
- اقسام ایجاز _____ ۲۱۵
- تقریر شبهه و پاسخ آن _____ ۲۱۶
- شبهه نخست: ایجاز قصر در سور مکی _____ ۲۱۶
- دلیل اول: تفاوت اسلوب آیات قرآن از مقوله بلاغت _____ ۲۱۷
- دلیل دوم: کوتاهی آیات و سور مکی از مقوله ایجاز _____ ۲۱۷
- دلیل سوم: عدم انحصار قصر و اطناب در آیات و سور مکی و مدنی _____ ۲۱۸
- شبهه دوم: ایجاز حذف در برخی از آیات _____ ۲۲۰
- تحلیل و بررسی _____ ۲۲۱
- دلیل اول: وجود کارکردهای بلاغی در اسلوب‌های حذف در قرآن _____ ۲۲۱
- یکم. کارکرد بیانی و زیباشناختی _____ ۲۲۱
- دوم: کارکرد عقلی _____ ۲۲۲
- سوم: کارکرد نفسی _____ ۲۲۳
- دلیل دوم: منجر نشدن ترکیب‌های حذفی قرآن به خطای در فهم معانی _____ ۲۲۵
۱. آیه ۲۵ سوره حج _____ ۲۲۶
۲. آیه ۴۶ سوره قصص _____ ۲۲۷
۳. آیه ۱۵ سوره اسراء _____ ۲۲۸
- دلیل سوم: نادیده گرفته شدن ظرافت‌های بلاغی در ترجمه _____ ۲۲۹
۴. وجود الفاظ زائد و غیر ضروری در کلام _____ ۲۳۱
- تقریر شبهات و پاسخ‌های آن _____ ۲۳۱
- الف) بررسی و تحلیل شبهه زیادت «لا» در آغاز سوره قیامت _____ ۲۳۲
- دیدگاه نخست: نافی بودن «لا» _____ ۲۳۳
- دیدگاه دوم: زائده بودن «لا» _____ ۲۳۴
- دیدگاه سوم: لام ابتداء بودن «لا» _____ ۲۳۷
- ب) بررسی و تحلیل شبهه زیادت در آیه ۲۸ و ۲۹ سوره حدید _____ ۲۴۰
- دیدگاه نخست: زائده بودن لاء _____ ۲۴۱

- دیدگاه دوم: غیر زائده بودن لا ۲۴۲
۵. وجود تناقض ساختاری و لفظی در قرآن ۲۴۵
۱. تناقض ساختاری ۲۴۶
۲. شبهه تناقض لفظی آیات در تعدد قرائات ۲۴۹
- تحلیل و بررسی ۲۵۲
- دلیل اول: ناسازگاری محدودیت قرائات مشهور با متکی بودن منشاء آن‌ها بر کتابت ۲۵۲
- دلیل دوم: نادرستی ادعای گلدزیهر در تلاش نکردن مسلمین بر تهیه متن واحد ۲۵۳
- دلیل سوم: تفاوت اختلاف قرائات با تضاد و تعارض ۲۵۴
- دلیل چهارم: حقیقت قرآن متغایر از حقیقت قرائات ۲۵۶
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۲۶۰
- نتایج نهایی و پیشنهادها ۲۶۳
- پیشنهادها ۲۶۷
- کتابنامه ۲۶۹